Hospital Sant Joan de Déu Barcelona: 150 anys d'història

Helena Izard

Hospital Sant Joan de Déu. Esplugues de Llobregat.

Introducció

L'any passat l'Hospital Maternoinfantil Sant Joan de Déu Barcelona va celebrar el 150è aniversari. Va ser fundat el 14 de desembre de 1867 per l'Orde Hospitalari de Sant Joan de Déu, al carrer de Muntaner de Barcelona, i va ser el primer hospital infantil de tot Espanya.

Principalment, atenia infants amb tuberculosi i amb malformacions congènites de l'aparell locomotor.

El 1881, l'Hospital es va traslladar a uns terrenys situats entre l'actual avinguda Diagonal i el carrer de Déu i Mata. Hi va ser durant gairebé un segle, fins que, el 1973, es va inaugurar l'hospital actual a Esplugues de Llobregat.

Les fites principals del nostre hospital han estat la seva fundació (1867), el pas de centre de beneficència a centre concertat amb l'Administració (1973), el pas a hospital universitari (1975), la incorporació a la Xarxa Hospitalària d'Utilització Pública (1985), el reconeixement com a hospital terciari (1992) i l'inici de la integració amb l'Hospital Clínic (1993). L'any 2005 es va posar en marxa el programa estratègic 2005-2008 (Paidhos) i, el 2013, es va convertir en un hospital de referència internacional.

Actualment, l'Hospital Sant Joan de Déu és un dels referents principals, dins i fora de Catalunya, en pediatria, obstetrícia i ginecologia i en àrees d'alta especialització, com les neurociències, la neonatologia, l'oncologia o la cardiocirurgia. Atén més de 120.000 urgències, 25.000 ingressos i 200.000 visites cada any i combina la tecnologia més capdavantera amb una assistència personalitzada basada en els seus valors d'hospitalitat i de solidaritat.

Fites històriques

Primer hospital infantil

L'Hospital Sant Joan de Déu va ser fundat el 14 de desembre de 1867 per l'Orde Hospitalari de Sant Joan de Déu, al carrer de Muntaner de Barcelona, i va ser el primer hospital infantil de tot Espanya. També va ser el primer centre d'aquest orde hospitalari que va reobrir després de la desamortització de Mendizábal, de manera que va iniciar el camí de la restauració de l'Orde a Espanya.

Quan es va obrir l'hospital del carrer de Muntaner, hi havia sis infants ingressats i una comunitat de tres germans. En quatre anys el nombre de pacients hospitalitzats era de cinquanta. Principalment, atenia infants amb tuberculosi i amb malformacions congènites de l'aparell locomotor.

Ben aviat es van adonar que l'indret no era l'adequat, ja que estava envoltat de cases, fàbriques i tallers que impedien el repòs que els infants ingressats necessitaven.

Trasllat a la Diagonal

El 1881, l'Hospital es va traslladar a uns terrenys situats entre l'actual avinguda Diagonal i el carrer de Déu i Mata. En un primer moment, ja atenien 105 pacients, bàsicament criatures escrofuloses i raquítiques. Amb aportacions de la societat civil de l'època, es va poder anar ampliant la superfície del nou hospital i el 1908 el centre ja tenia capacitat per atendre 250 pacients hospitalitzats.

També es va ampliar el ventall de patologies ateses per incloure-hi la ceguesa i els problemes dermatològics, especialment la tinya. Posteriorment, s'hi van afegir els tractaments traumatològics, amb la possibilitat de practicar intervencions quirúrgiques per allargar ossos, els trasplantaments d'insercions tendinoses i l'ús de tendons artificials i empelts ossis, que eren intervencions molt avançades per l'època.

A l'inici del segle xx, els germans hospitalaris tenien com a objectiu disposar d'un sanatori marítim per poder oferir als pacients un complement que aleshores es considerava essencial per al tractament de determinades patologies: la balneoteràpia marítima. El 1924, aquesta aspiració es va poder fer realitat amb l'obertura del sanatori de Calafell gràcies a les donacions i als diners que l'Ajuntament de Barcelona va pagar a l'Orde per l'expropiació forçosa d'una part de la finca del centre de la Diagonal.

El 1929 va començar l'atenció ambulatòria, sobretot per a pacients amb patologies traumatològiques, però també per tractar les tinyes i els problemes odontològics.

Correspondència: Helena Izard
Directora de Màrqueting i Comunicació
Hospital Sant Joan de Déu
Passeig Sant Joan de Déu, 2
08950 Esplugues de Llobregat
Tel. 932 532 100
Adreça electrònica: hizard@sjdhospitalbarcelona.org

Annals de Medicina 2018;101:94-96.

FIGURA 1. **Acte de cessió de l'escultura "Ànima" de Jaume Plensa. D'esquerra a dreta: Manel del Castillo, director gerent de l'Hospital Sant Joan de Déu; Jaume Plensa, escultor; Pilar Díaz, alcaldessa d'Esplugues i Joaquim Erra, germà superior de l'Hospital Sant Joan de Déu**

Atenció ambulatòria i d'aguts

Cap als anys cinquanta del segle passat es van ampliar les instal·lacions de les consultes externes i s'hi van incorporar noves especialitats, com la pediatria, la cardiologia, la cirurgia i la psiquiatria.

Amb el desenvolupament dels equips professionals de pediatria i de cirurgia infantil es va poder ampliar la cobertura assistencial a pacients aguts amb problemes de diarrees, deshidratacions, broncopneumònies, nefrosis, distròfies, etc., i es va obrir el Servei d'Urgències. Poc després s'hi van incorporar nous especialistes, com els neuropediatres.

Als anys seixanta, els responsables de l'hospital van començar a planificar l'actualització i l'adequació del centre a les noves necessitats que presentava la societat. Es va plantejar que el centre de l'avinguda Diagonal es convertís en un hospital maternoinfantil amb atenció obstètrica per a les dones i pediàtrica per a pacients fins a 18 anys. Va ser aleshores que es va considerar necessari canviar d'emplaçament, ja que els terrenys de la Diagonal eren limitats i, alhora, tenien un gran valor econòmic, de manera que, en vendre'ls, es podia finançar la construcció d'un nou hospital molt més gran.

El nou hospital a Esplugues

A l'hora de triar la zona de Barcelona on ubicar el nou hospital, es va analitzar la cobertura d'altres centres i es va decidir que hi havia una zona amb poca atenció sanitària pediàtrica: el sud-oest de la ciutat i la seva comarca. El lloc més idoni van ser uns terrenys de la companyia elèctrica FECSA, al barri de Finestrelles d'Esplugues de Llobregat. I allà va ser on, el 1970, es va començar a construir l'hospital actual.

Durant el primer any de funcionament, el 1973, ja es van atendre 2.100 parts, 122.000 consultes externes, 15.000 ingressos i 38.000 urgències.

El 1985, en plena crisi econòmica, l'Hospital va entrar a formar part de la Xarxa Hospitalària d'Utilització Pú-

blica (XHUP). No obstant això, i a causa dels problemes financers, va haver de fer una reducció de plantilla.

La integració progressiva a la XHUP i a la Universitat de Barcelona, per convertir-se en un hospital universitari, així com l'aliança amb l'Hospital Clínic, van contribuir a l'expansió del centre durant els anys noranta i el principi del segle xxi.

L'any 2005 es va posar en marxa el programa estratègic 2005-2008 (Paidhos), que va posicionar el centre com a hospital terciari.

La crisi de 2008 va provocar una retallada del 15% del pressupost de la sanitat pública, fet que va afectar tots els hospitals públics i concertats. L'Hospital Sant Joan de Déu va haver de reduir els salaris, el nombre de professionals i el nombre de llits per poder fer front a la difícil conjuntura.

Un hospital de referència internacional

El 2013 es va decidir fer una reorientació estratègica que va suposar una aposta per la referència i la internacionalització, sobretot a partir d'especialitats pediàtriques com la cardiocirurgia, la neurocirurgia, l'oncohematologia, la cirurgia ortopèdica, la medicina fetal i neonatal i les malalties rares.

Actualment, l'Hospital Sant Joan de Déu Barcelona és un dels referents principals en atenció pediàtrica dins i fora de Catalunya. Atén més de 120.000 urgències, 25.000 ingressos i 200.000 visites cada any i combina la tecnologia més capdavantera amb una assistència personalitzada basada en els seus valors d'hospitalitat i de solidaritat.

FIGURA 2. **Imatge de l'Eucaristia d'acció de gràcies celebrada el 14 de desembre de 2017 a la Sagrada Família per commemorar el 150è aniversari de l'Hospital Sant Joan de Déu i de la restauració de l'Orde Hospitalari Sant Joan de Déu a Espanya**